

Platform Reps

SLOVENIJA: Poročilo države 2022

CONFEDERATION
**SYNDICAT
EUROPEAN
TRADE UNION**

With the financial support
of the European Union

1. Kontekst: Socialni dialog in delo na platformah

Po podatkih Eurofounda je splošna kakovost socialnega dialoga v Sloveniji nekoliko nad povprečjem EU (glej **slika 1** spodaj).

Slika 1: Indeks industrijskih odnosov (2013–2017)¹

Vir: [Eurofound, Indeks industrijskih odnosov](#).

Potrebno je poudariti, da je delež odraslega prebivalstva v Sloveniji, ki dela na digitalnih delovnih platformah (v nadaljevanju »platform-

me«), bistveno (za tri odstotne točke) višje od povprečja EU in znaša 11,5 % (**slika 2**).

Slika 2: Delež delavcev na platformah v odrasli populaciji (2021)²

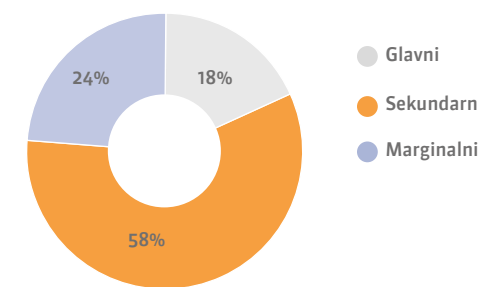
Vir: ES (2021); Eurostat.

Po ocenah iz leta 2021 je do približno 182.000 ljudi v Sloveniji delalo na platformah več kot občasno, to je vsaj 10 ur na teden oziroma je

to delo prispevalo k več kot 25 % njihovega dohodka (**slika 3**).

Slika 3: Število in kategorije delavcev na platformah (2021)³

Število delavcev na platformah: 182.000

Vir: ES (2021).

...

1. ks meri splošno kakovost »kolektivnega in individualnega upravljanja dela in zaposlovanja« v štirih kategorijah na podlagi 47 indikatorjev. Glej: Eurofound (2018). Measuring varieties of industrial relations in Europe: A quantitative analysis. Urad za publikacije Evropske unije, Luksemburg, str. 1.

2. Navedene številke so zgornja meja ocene na podlagi rezultatov raziskave iz leta 2021. Zajemajo vse vrste dela na platformah, od nizko do visokokvalificiranih delavcev in od dela na lokaciji (npr. transport, dostava) do spletnega dela (npr. IKT, vnos podatkov, kreativno delo). Glej: ES (2021). [Study to support the impact assessment of an EU initiative to improve the working conditions in platform work](#)

3. Glavni delavci delajo prek platform vsaj 20 ur na teden ali od tega dela prejmejo vsaj 50 % svojega dohodka. Sekundarni delavci delajo na platformah od 10 do 19 ur na teden ali od tega dela prejmejo med 25 % in 50 % svojega dohodka. Marginalni delavci porabijo manj kot 10 ur na teden za delo na platformah in od tega dela prejmejo manj kot 25 % svojega dohodka.

2. Trenutni pravni okvir

2.1. DELOVNO PRAVO

...

V Sloveniji Zakon o delovnih razmerjih ureja najpomembnejše medsebojne pravice in obveznosti med zaposlenimi in delodajalci. Delavca opredeljuje z vidika delovnega razmerja (člen 4(1)):

Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca.

Delavec in delodajalec v delovno razmerje vstopita s podpisom pogodbe o zaposlitvi (ki jo je treba skleniti v pisni obliki). Vendar **pa ključni elementi veljavnega delovnega razmerja temeljijo na dejanskem razmerju med strankama**, ta pa vključuje pet ključnih postavk, ki izhajajo iz opredelitve delovnega razmerja:

- Vključitev v organiziran delovni proces;
- Osebno opravljanje dela;
- Nenehno opravljanje dela;
- Podrejenost (tj. delo v skladu z navodili in pod nadzorom delodajalca);
- Plačilo.

...

4. Rezultati razgovorov; IUS-INFO (2022). [Ali obstajajo elementi delovnega razmerja?](#)

5. Pred tem je IRSD v primeru prikritega delovnega razmerja lahko le prepovedal nadaljevanje dela. Glej Eurofound (2017). [Slovenia: New measures against misuse of the employment relationship.](#)

6. Na primer, nacionalna platforma za dostavo hrane Ehrana je svojim voznikom ponudila pogodbe o zaposlitvi, a jo je nato prevzel Glovo.

7. Rezultati razgovorov

8. Rezultati razgovorov

Poleg tega člen 18(1) zakona potrjuje **domnevo o delovnem razmerju, če so prisotni elementi delovnega razmerja**:

V primeru spora o obstoju delovnega razmerja med delavcem in delodajalcem se domneva, da delovno razmerje obstaja, če obstajajo elementi delovnega razmerja.

To pa pomeni, da morajo delavci najprej dokazati obstoj elementov delovnega razmerja pred sodiščem.⁴ Posamezni ali kolektivni spori, povezani s statusom zaposlitve, se rešujejo na specializiranem delovnem in socialnem sodišču, Inšpektorat Republike Slovenije za delo (IRSD) pa nadzira pravilno izvajanje zakonov, kolektivnih pogodb in drugih aktov. Sprememba Zakona o inšpekciji dela v letu 2017 je razširila pristojnosti IRSD -ja in mu omogočila, da delodajalca prisili v delovno razmerje z osebo, če IRSD ugotovi prisotnost potrebnih elementov delovnega razmerja.⁵

Slovenska zakonodaja prav tako določa, da se delo lahko opravlja v skladu s pogodbo civilnega prava, vendar le, če niso izpolnjena merila delovnega razmerja (13. člen Zakona o delovnih raz-

merjih). V takih primerih so delavci samozaposleni in s podjetjem sklenejo razmerje med stranko in ponudnikom na podlagi pogodbe civilnega prava. Takšna pogodba mora zajemati dobavo določene dobrine ali storitve (določene transakcije) na podlagi izvedbe ponudnika in za plačilo. Kljub tem omejitvam je delo na platformah, ki temelji na pogodbah o zaposlitvi, redko,⁶ večina **delavcev na platformah za zagotavljanje storitev pa je samozaposlenih** (tj. delajo po pogodbi civilnega prava).⁷ Obstajajo tudi alternativni dogovori, med drugim:

- **Študentsko delo:** Vpisani študentje lahko delajo s posebno vrsto pogodbe z nižjimi prispevki za socialno varnost. Ta status je pogosto zlorabljen bodisi z vpisom na univerzo (ki je v Sloveniji brezplačna) ali z delom prek študentske pogodbe nekoga drugega; in
- **Družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.):** Nekateri delavci so ustanovili svoj d.o.o. kot alternativo registraciji samostojnega podjetja. To zahteva kapitalski prispevek (7.500 EUR), vendar vključuje ugodnejši davčni režim.⁸

2.2. ZAKONODAJA, SPECIFIČNA ZA PLATFORMO

...

Sorodna zakonodaja s področja prometnega prava je postala sporna ob sprejemanju sprememb Zakona o prevozih v cestnem prometu v juniju 2021, kar bi **podjetjem za naročanje prevozov omogočilo vstop na slovenski trg** (prej prepovedano).

Zakon o cestnem prometu

Spremembe Zakona o prevozih v cestnem prometu v letu 2021 so omogočile, da platforme za naročanje prevozov delujejo v svojem okviru, kar je podjetju Uber omogočilo vstop na slovenski trg. Spremembe predpisujejo, da morajo delavci v teh podjetjih pridobiti dovoljenja za taksi prevoze in ukinjajo obvezno uporabo taksimetrov. Ministrstvo za infrastrukturo in Uber sta prav tako podpisala pismo o nameri za spodbujanje sodelovanja med tem podjetjem in državnimi agencijami. Vlada je ta ukrep upravičila z utemeljitvijo, da bo to uporabnikom prineslo boljšo izbiro, sodobnejše storitve in nižje cene.

Vir: Visionary Analytics, na podlagi Eurofounda (2021). [Slovenski Zakon o prevozih v cestnem prometu](#).

Kljub temu pa spremembe niso obravnavale vprašanj statusa ali delovnih pogojev delavcev, čeprav je minister za infrastrukturo takrat obljubil, da bodo morali »vsi vozniki, ne glede na to, ali uporabljajo taksimeter ali aplikacijo, delovati v skladu z veljavno delovno zakonodajo«. ⁹ Sindikati so nasprotovali spremembam zakona, da bi preprečili povečanje negotovosti in poslabšanje delovnih pogojev za voznike, kar se običajno zgodi, ko je Uberju dovoljeno delovanje pod lastnimi pogoji in brez uveljavljenega regulativnega okvira, ki zagotavlja dostojne delovne pogoje v tem sektorju. ¹⁰ Z zamenjavo vlade je bil leta 2022 sprejet nov zakon, ki je te spremembe preklical. Platforme za najem prevoza zato še niso vstopile na slovenski trg.

Pod novo vlado je Ministrstvo za delo, družine, socialne pravice in enake možnosti prav tako sporočilo, da bo Slovenija uvedla osnutek direktive ES in ne bo čakala na zaključek zakonodajnega postopka na ravni EU. Ministrstvo je obljubilo, da bo sodelovalo s sindikati, prisluhnilo njihovim predlogom in verjetno **poskušalo uvesti še bolj ambiciozno uredbo, kot je predvideno v trenutnem predlogu ES**. ¹¹

...

9. Glej STA (2021). [Unions oppose uber in Slovenia, while infrastructure minister argues in favour](#).

10. Rezultati razgovorov

11. Rezultati razgovorov

3. Trenutno stanje na področju pravic delavcev

Za delavce vejajo različni dostopi do delavskih pravic, odvisno od njihovega statusa, kot je povzeto v tabeli 1 spodaj. in **Table 1** below.

Tabela 1: Status delavcev in ustrezne pravice delavcev

Status delavca	Pravna podlaga	Socialna varnost	Sindikalno zastopanje	Kolektivno pogajanje
Zaposlen	Delovno pravo	✓	✓	✓
Študentsko delo		✓*	✓	✓**
Samozaposlen	Civilno pravo	✓ (samoplačnik)	✓	✗
D.O.O.				✗

Vir: Visionary Analytics.

Opomba: * Prispevki za socialno varnost krijejo le pokojninsko in invalidsko zavarovanje, univerza pa zdravstveno zavarovanje;

** Mladi Plus – sindikat mladih delavcev zastopa študente na nacionalni ravni.

Pristop platform je bil zagotoviti dobre delovne pogoje, ko so vstopili v državo, vključno z razmeroma visoko neto plačo (čeprav večinoma zaradi dolgega delovnega časa in nizkih prispevkov za socialno varnost). Delo na platformah je bilo cenjeno tudi med pandemijo, ko so delavci uspeli ohraniti svoje delo na dostavnih platformah ali se tam zaposliti po izgubi prejšnje zaposlitve. Vendar **so se delovni pogoji poslabšali**, saj so platforme okrepile svoj položaj ter si zagotovile dobro ponudbo delovne sile, vključno s prehodom na plačilo na dostavo in ne na uro na nekaterih platformah, nižjimi plačami na splošno

...

12. Rezultati razgovorov

13. Eurofound (2017). [Slovenia: New measures against misuse of the employment relationship](#).

14. Rezultati razgovorov

15. Letno poročilo IRSD za leto 2020 na primer poudarja kadrovski izziv. Decembra 2020 je bilo na IRSD zaposlenih 89 inšpektorjev, od tega 52 na Inšpekciji nadzora delovnih razmerij.

in/ali slabšo ponudbo dela (zaradi prevelike ponudbe delavcev, kar zmanjšuje količino dela na kolesarja).¹²

Napačna razvrstitev delavcev je daleč najbolj kritična težava. Čeprav je še zlasti pereča na platformah, jo je vlada prepoznala kot politični problem na celotnem trgu dela. Reforma v letu 2017 je uvedla ukrepe proti »nezakoniti uporabi atipičnih oblik dela« in »prikritih delovnih razmerjih«, vključno z razširjenimi pooblastili IRSD in višjimi globami.¹³ Kljub temu so sindikati poudarili, da je **pravni okvir dovolj jasen in celovit za zagotavljanje spoštovanja pravic delavcev**

– **vendar ga je treba bolje izvrševati.** V skladu s tem Ministrstvo za delo pripravlja nadaljnje spremembe v mandatu Inšpektorata za delo, ki bodo omogočile lažje in hitrejše izvrševanje nadzora.¹⁴ Vendar ostajajo problematični tudi viri in zmogljivosti inšpektorata.¹⁵

Drug izziv, s katerim se sooča slovensko sindikalno gibanje, je, da nekateri delavci, zaradi prepričevanja platform, menijo, da samostojno podjetništvo nudi večjo prožnost dela, avtonomijo in višjo neto plačilo, zato raje ohranijo ta status. Širše gledano obstaja trend ali mišljenje, ki daje

prednost alternativnim oblikam zaposlitve proti »tradicionalnemu« delovnemu razmerju, ki ga liberalne politične frakcije in organizacije delodajalcev včasih prikazujejo kot »staremodnega«. ¹⁶

...

16. Rezultati razgovorov

Inšpektorat za delo sankcioniral podjetje GoOpti

Slovenska sodišča še niso odločila o napačni razvrstitvi statusa delavcev, delavci pa se neradi poslužujejo pravosodne poti, tudi če imajo podporo sindikatov. Kljub temu je leta 2015 Inšpektorat za delo razsodil, da je praksa najemanja samozaposlenih voznikov v podjetju GoOpti napačna razvrstitev statusa zaposlitve. Platforma je nato začela z najemanjem podizvajalskih »prevoznih podjetij«, vendar

je še vedno izbirala voznike in ohranila nadzor nad njihovim delom. Na papirju Goopti od prevoznih podjetij zahteva, da zaposlijo voznike, vendar je pregled Inšpektorata za delo v letu 2017 potrdil, da nekatera prevozna podjetja najemajo samozaposlene delavce v nasprotju z zakonom. Goopti je to vprašanje komentiral in pojasnil, da ima podjetje »le omejene možnosti za sankcioniranje podizvajalcev«.

Vir: Visionary Analytics, na podlagi De Groen, et al. (2018). [Employment and working conditions of selected types of platform work.](#)

4. Trenutno stanje delovanja sindikatov

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) je novembra 2021 predstavila svoj položaj in izhodišča politike v povezavi z rastjo platformnih gospodarstev. Ključne točke vključujejo: ^{17 18}

- Zagotavljanje pravilne klasifikacije statusa zaposlitve delavca;
- Vključitev vseh delavcev v sheme socialnega varstva in kolektivna pogajanja;
- Platforme morajo spoštovati obveznost posredovanja informacij o svojih praksah upravljanja algoritmov in zagotavljanja stalnega nadzora nad algoritmom;
- Izboljšana zmogljivost inšpekcijskih nadzorov za spremljanje poslovnih praks platform (vključno z ustreznim usposabljanjem in zago-

taavljanjem, da imajo potrebne zmogljivosti za dejansko opravljanje inšpekcijskih nadzorov – trenutno povečini niso prisotni na terenu, čeprav imajo po novem večjo pravno moč).

Kljub temu je raven sindikalnih ukrepov na terenu v veliki meri odvisna od sektorja. Uber še ni vstopil na slovenski trg, vozniki v obstoječih taksi podjetjih pa so združeni in dobro organizirani. Pomembno pa je opozoriti, da so pogosto registrirani kot samozaposleni in delujejo v platformam podobnemu okolju. Poleg tega na platformah ponujene storitve čiščenja in zdravstvenega varstva najverjetneje vključujejo obsežne in pomembne težave, vendar je prepoznavnost

teh delavcev zelo nizka. Prav tako je bilo tudi zelo malo poskusov organizirati ali celo prepoznati spletne delavce. ¹⁹ Kljub temu se ZSSS in MLADI Plus osredotočata na doseganje kolesarjev na platformah za dostavo, čeprav je napredek precej počasen: kolesarji niso ozaveščeni in se ne želijo organizirati (deloma zaradi zgoraj omenjenih ugodnejših delovnih pogojev, ki jih ponujajo nekatere platforme na začetku, pa tudi zaradi strahu pred maščevanjem). Vendar pa **zmanjševanje plače in poslabšanje delovnih pogojev spodbuja nekatere kolesarje, da poiščejo pomoč**. Kurirje je na primer zelo razburila uvedba identifikacijskih števil, ki jo je v dogovoru z obema kurirskima družba (Glovo in Wolt) odredil ljubljanski župan.

...

17. Na Inšpekciji nadzora delovnih razmerij na IRSD je v letu 2020 na primer delovalo 52 inšpektorjev za več kot 221.000 poslovnih subjektov v Sloveniji. V letu 2020 so se zaposleni v povprečju izobraževali 1,3 dni. Glej: IRSD (2021). [Work Report in 2020.](#)

18. Rezultati razgovorov; ZSSS (2021). [ZSSS resolucija: Za poštene delovne pogoje v platformnem gospodarstvu.](#)

19. Rezultati razgovorov

Cilj regulative je bil prepoznati in kaznovati prometna kazniva dejanja. Sindikati so organizirali več ukrepov v podporo kurirjem, ki se s tem pravilom niso strinjali.²⁰

Na splošno so sindikati poudarili, da sindikalisti s težavo dosežejo ciljno populacijo s svojim sporočilom in začnejo kolektivna zastopanja ter pogajanja. Vendar bi se sindikati morali potruditi, da postanejo bolj vidni in prepoznavni, da bodo delavci vedeli, na koga se obrniti, ko jih bodo potrebovali.²¹

Kampanja ozaveščanja

Za zagotavljanje prepoznavnosti in ozaveščenosti delavcev ter javnosti se sindikati v Sloveniji osredotočajo na organiziranje akcij in dogodkov za izboljšanje ozaveščenosti. Mladi Plus je na primer ob mednarodnem dnevu dostojnega dela leta 2021 organiziral intervencijo za kolesarje, s katero jim je zagotovil ugodnosti, do katerih bi kot zaposleni morali imeti dostop (tj. bi jih morala zagotavljati plat-

forma). To je vključevalo prostor za počitek (zofe), stranišče, brezplačne obroke, kavo in čaj, postajališče za popravilo koles, »kotiček« za sindikalne nasvete itd. Dogodek je bil v medijih zelo odmeven.

Vir: Visionary Analytics, na podlagi rezultatov ankete.

Ključne ovire za učinkovitejšo združevanje delavcev na platformah so predstavljene v **tabeli 2** spodaj.

Tabela 2: Ovire za združevanje delavcev na platformah

Socialne in kulturne	Povezane s poslovnim modelom platforme
<ul style="list-style-type: none"> - Delavci na platformah slabo poznajo svoje pravice in imajo malo priložnosti, da se zanje borijo. - Sindikati morajo svoje prakse boljše in hitreje prilagoditi potrebam delavcev (npr. povečanje zmogljivosti in znanja, povezanega z umetno inteligenco in algoritmi, ali nove strategije obveščanja). 	<ul style="list-style-type: none"> - Delavci so razpršeni, zato so potrebni novi pristopi in več virov, da se jih prepozna in doseže. - Delavci se bojijo povračilnih ukrepov platform. - Visoka fluktuacija delavcev ne olajša vzpostavitve trajnostnih struktur. - Platforme veljajo za začasno zaposlitev: delavci preidejo na kaj drugega, namesto da bi se borili, ko so nezadovoljni.

Vir: Visionary Analytics, na podlagi rezultatov ankete.

5. Seznam dejanj

Potencialna uporaba direktive ES in/ali predloga politike Evropske zveza sindikatov (ETUC)

Slovenski sindikati menijo, da je prizadevanje za direktivo na splošno pozitivno, ker po eni strani obravnava čezmejno težavo na ravni EU (saj so platforme povečini multinacionalne korporacije), po drugi strani pa spodbuja ukrepanje na nacionalni ravni za reševanje prekari-zacije dela. Vendar je v Sloveniji bolj kot nova

uredba potrebno ustrezno izvrševanje obstoje-čega pravnega okvira. To bi zahtevalo izboljša-no zmogljivost Inšpektorata za delo, podprto s politično voljo za zagotovitev poštenih delov-nih pogojev (namesto da se spodbuja skrajna liberalizacija in fleksibilizacija trgov).

Prav tako bi lahko bila ovira neusklajenost me-rih iz direktive ES z merili iz slovenskega zakona o delovnih razmerjih. Poleg tega je v predlog ETUC vključen en element, ki bi lahko bil koris-ten za obstoječi slovenski sistem, to je uporaba

sodne ali upravne odločitve za vse delavce na platformi, ne pa za posamezne tožbe. Vendar bi bilo morda tudi koristno, če bi se ta pravila uporabljala za celoten trg dela, ne pa le za plat-forme.

Source: Visionary Analytics, based on interview results.

Predhodni predlogi za dejanja so povzeti v **tabeli 3** spodaj.

Table 3: Seznam dejanj na dveh glavnih področjih

Politika	Dejanja na terenu
<ul style="list-style-type: none"> - Okrepitev lobiranja in zagovorništva kot protiutež močnemu lobiranju platform (podprtih s strani liberalnih političnih skupin) in ozaveščanje med oblikovalci politike o negotovih pogojih delavcev na platformah. - Prizadevanje za razširitev zmogljivosti in povečanje pritiska na Inšpektorat za delo, da izvede ustrezne preiskave, kjer platforme morda kršijo delovno pravo. - Spodbujanje predlog politik, zaradi katerih bi platforme (in delodajalci) upoštevali svojo obveznost posredovanja informacij o svojih praksah upravljanja algoritmov in zagotavljanju stalnega nadzora nad algoritmi.	<ul style="list-style-type: none"> - Nadaljevanje z dejavnostmi ozaveščanja za vzpostavitev kolektivne organizacije, ki jo sprožijo sindikati, in ne razdrobljenost v več nastajajočih gibanjih (npr. zadrugah). - Tesnejše sodelovanje s sindikati v državah, kjer je kolektivno pogajanja naprednejše, z namenom učiti se iz dobrih praks in organizacije čezmejnih ukrepov (npr. mednarodne stavke).

Vir: Visionary Analytics, na podlagi rezultatov ankete.